

חסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

חודש אלול

איך הבאת ביכורים קשורה לראש השנה?

יום כיפור הוא יום שה' מוחל לנו על העוונות, מדוע הוא מגיע רק לאחר ראש השנה? ואיך זה קשור להבאת ביכורים וידידי מעשרות המופעים בפרשת השבוע?

למה קודם ראש השנה ורק אחר כך יום כיפור?

למה יום הכיפורים מגיע רק אחרי ראש השנה? כשחושבים על זה, הסדר הזה מעורר שאלה גדולה.

הרי ראש השנה הוא יום הדין, שבו הקדוש ברוך הוא דן את העולם, ויום הכיפורים הוא יום של סליחה ומחילה. ההיגיון אומר שיום הסליחה היה צריך להיות ראשון. אם הקדוש ברוך הוא רוצה לסלוח לנו ולמחול לנו על החטאים שלנו, למה הוא לא עושה את זה לפני הדין? אם היינו מקבלים סליחה מראש, היינו מגיעים למשפט נקיים מחטאים וזוכים בדין.

בפועל, המצב הפוך: קודם כל עוברים את יום הדין בראש השנה עם כל העוונות שלנו, ורק אחרי שכבר נגזר הדין מגיע יום הכיפורים לסלוח לנו. מה התועלת לתת סליחה ומחילה רק אחרי שהמשפט כבר הסתיים?

בין הבאת הביכורים לוידידי מעשרות

כדי לענות על השאלה הזו, נתבונן בשתי הפרשיות הראשונות שפותחות את פרשת כי תבוא: פרשיית הביכורים ופרשיית ידידי מעשרות.

מצוות הבאת הביכורים מתרחשת בשלב ראשוני של התבואה. האדם רואה את הפרי הראשון שמתחיל להבשיל על העץ, ועוד לפני שהוא אוסף אותו, מעבד אותו או משתמש בו, הוא מסמן אותו ומקדיש אותו לה'. הבאת הביכורים נעשית כאשר הפרי עודנו על העץ, עוד לפני שהתבואה נאספה והפכה למוצר מעובד.



בראשות הרב יצחק גינזבורג שליט"א

הבאת הביכורים מבטאת את ההודאה שלנו לה' על כך שהוא נוכח בתוך המציאות הממשית שלנו – באדמה, בתבואה ובפירות. הקדוש ברוך הוא אמנם מופשט ומרומם, אך הוא בוחר לבטא את אהבתו אלינו בתוך המציאות הממשית. הדבר דומה לאהבה נפשית בין אנשים: אף שהאהבה היא רגש פנימי ומופשט, היא מתבטאת בחיבוק ונישוק מוחשיים. באופן זה, צמיחת הפירות והיבול בארץ היא כביכול החיבוק והנישוק של הקדוש ברוך הוא כלפינו – הביטוי הממשי והגלוי של אהבתו ושל נוכחותו בתוכנו.

כאשר מביאים את הביכורים לבית המקדש, האירוע מלווה בשירת הלויים ובהקרבת קרבנות עולה ושלמים. השיר והקרבתן שמלווים את הבאת הביכורים גם הם מראים שאנו עוסקים כאן ב'קודש', ומבטאים את הנוכחות של ה'. הבאת הביכורים אינה מביעה את מה שהאדם יצר או פעל, אלא את הנוכחות של ה' בתוך המציאות הממשית עוד לפני ההתערבות של האדם.

לאחר הבאת הביכורים, מגיעה מצוות וידוי מעשרות, שפועלת בדיוק מתוך הנקודה ההפוכה. החיוב במעשרות מתחיל רק לאחר שהתבואה מגיעה לשלב 'הכרי', כלומר משעה שהתבואה נאספה לערימה והוחלקה בגרן. כלומר, המצווה מתחילה רק לאחר שהאדם אסף את היבול, והוא כבר נהיה 'רכוש' שלו. בשלב זה האדם כבר מממש את בעלותו על היבול.

זו בדיוק הנקודה שמצוות וידוי מעשרות באה לבטא: האדם מצהיר שגם העשייה העצמאית שלו, וגם המציאות שהוא בנה וצבר במו ידיו, אינן נשאות נפרדות, אלא מוקדשות ומכוונות כולן כלפי מעלה, לה'.

כאן, במעשרות, האדם אינו עוסק בחפצא של קודש. במצוות מעשרות אין הקרבת קרבן על המזבח ואין שירת לויים בבית המקדש; הפירות ניתנים בפשטות לכהנים, ללויים ולעניים, ונאכלים בחיי החולין.

קודם כל עצם הקשר, אחר כך יורדים לתוך החיים...

כעת אנו יכולים לחזור ולענות על השאלה שבה פתחנו: מדוע ראש השנה קודם ליום הכיפורים?

התשובה מתבהרת כאשר שמים לב לך שראש השנה דומה במהותו להבאת הביכורים, ואילו יום הכיפורים דומה במהותו לידוי מעשרות.

בראש השנה אנו פועלים בדומה למצוות הביכורים. אנו מתמקדים בעצם הנוכחות של ה' ובקשר הישיר והטהור איתו. ביום הזה האדם אינו עסוק במציאות הפרטית שלו, אלא מכתיר את הקדוש ברוך הוא ומבקש שה' יהיה הדבר המשמעותי ביותר בחייו. זוהי יציאה של האדם מעצמו כלפי מעלה, אל מציאותו של ה'.



לאחר מכן מגיע יום הכיפורים, שדומה לוידוי מעשרות. כאן האדם כבר חוזר להתבונן בחיים המעשיים שלו, ומנסה לחשוב כיצד אותה נוכחות של ה' שהתגלתה בראש השנה יכולה להתממש בתוך החיים שלו, וכיצד הוא יהיה כלי טוב לנוכחות של ה'. ביום הכיפורים אנו מנסים להכניס את ה' לתוך המציאות שלנו, ומתוודים על כך שלא תמיד החיים המעשיים שלנו מצליחים להיות זכים וטהורים כפי שאנו רוצים.

קודם צדיקים גמורים, אחר כך בינונים

חז"ל אומרים במסכת ראש השנה (טז, ב) שבראש השנה נחתמים הצדיקים הגמורים, ואילו ביום הכיפורים נחתמים הבינונים. בראש השנה, כשאנו עסוקים כולנו בעצם הקשר עם ה', אנו עומדים כצדיקים גמורים המחוברים לנוכחות של ה'. לעומת זאת ביום הכיפורים, כאשר אנו כבר יורדים להיות בינונים ומנסים להוריד את הנוכחות של ה' לתוך החיים האישיים שלנו, נדרשת מאיתנו עבודת הווידוי והסליחה.

זו המשמעות של סדר הימים הנוראים: קודם כל עלינו לצאת מעצמנו בראש השנה, לגלות את עצם הקשר שלנו לה' – ורק מתוך כך, ביום הכיפורים, אנו יכולים לרדת אל החיים שלנו ולהנכיח אותו בתוכם.

שבת שלום!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'

